

Prima, maar nog niet perfect

De examens van 2011

Vmbo-gt

Maandag 23 mei 2011, rond tien uur 's ochtends: 'Meester, het was kapot veel schrijven, ik heb twee pennen moeten gebruiken!' Na wat geklaag over het schrijfwerk wijs ik deze leerling op het feit dat hij in de helft van de beschikbare tijd klaar was. 'Het was best wel gemakkelijk,' was het antwoord.

Na afloop van het examen bekijk ik de opgaven. Een fijn begin met wat voor de hand liggende vragen over staatsinrichting, een lekkere binnenkomer. Hoewel het steeds lastiger lijkt om nieuwe vragen te bedenken voor dit onderdeel is het dit jaar goed gelukt om de stof te verdelen over de vragen en deze in afwisselende werkvormen aan te bieden. Vraag 7 over de verzuiling is een aardig voorbeeld. Deze vraag doet aan de ene kant recht aan het leerwerk van de leerling, en daagt de leerling aan de andere kant uit om verder te denken en de bron te interpreteren.

Ook bij het onderdeel 'Historisch overzicht van de twintigste eeuw' is men erin geslaagd om de stof netjes te verdelen over de vragen. Natuurlijk waren er dit jaar weer vragen die veel discussie opleverden, maar over het algemeen was dit examen gewoon goed te maken. Vraag 23 bijvoorbeeld. Een foto moest in de tijd voor of tijdens de Tweede Wereldoorlog geplaatst worden, met een verklaring. De meeste leerlingen slaagden erin om de foto van NSB'ers in verkiezingstijd te plaatsen voor de oorlog. De bron bij vraag 24 was een niet voor de hand liggende cartoon waarop de

dromen van Hitler waren getekend door de ogen van een Amerikaanse cartoonist. De leerlingen moesten twee van deze dromen uit de bron halen en omschrijven. Leuke vraag! Minder 'goede' vragen zitten er altijd in een examen. Vraag 28 over de slag in de Javazee stichtte veel verwarring, de leerling werd immers vrij gelaten om een gevolg van deze slag te noemen. Simpelweg vragen naar een gevolg op de korte termijn had veel tijd kunnen schelen. Ook dit jaar waren de vragen over het Midden-Oosten niet gelukkig gekozen. Dat het examen aan het einde wat 'zwaar' was doet geen afbreuk aan de prima kwaliteit ervan. Hopelijk zijn er volgend jaar wat meer open vragen waar de leerling echt iets uit te leggen heeft, dan kunnen we wellicht spreken van een goed examen.

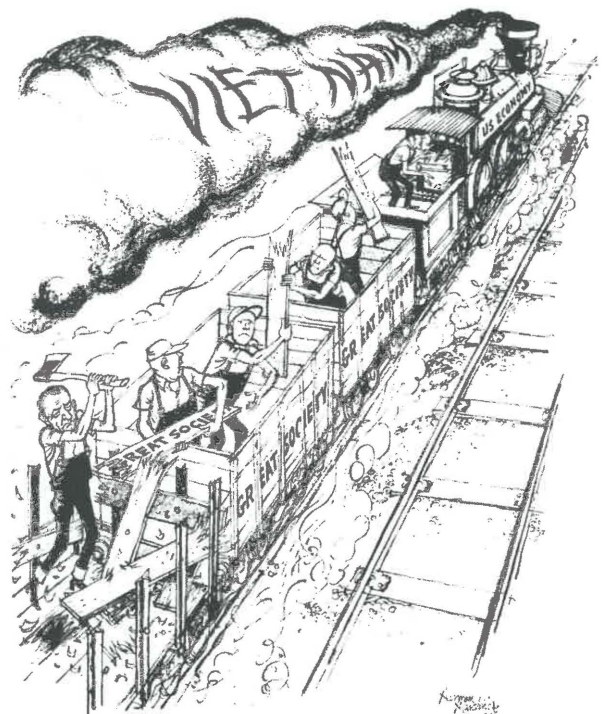
Dennis Koolmoes

Havo

'Veel dure woorden, lange zinnen en moeilijk Nederlands taalgebruik... Het leek wel vwo.' Blijkbaar had een van mijn leerlingen aan het eind van het examen nog tijd over om deze verzuchting op papier te zetten. De eerste twee vragen van het examen hoefden de leerlingen niet te maken omdat er een kans bestond dat deze vragen via *social media* al waren verspreid. Ergens in Nederland was het examen geschiedenis op de verkeerde dag geopend en leerlingen hadden (zeer) kort de mogelijkheid gehad om een aantal vragen in te kijken.

Bij Dynamiek en stagnatie werd relatief veel aandacht besteed aan de zogenaamde 'bijzondere' plaats die in de Republiek door iets of iemand werd ingenomen. Was het de ene keer de cultuur, even verderop moesten de leerlingen de 'bijzondere' positie van de vrouw proberen

In het havo-examen zat een mooie cartoon over de sloop van de Great Society en de gevolgen voor de Vietnam-oorlog.

te verduidelijken. Een vraag waar leerlingen zichtbaar moeite mee hadden, had betrekking op de sobere kleding en levenswijze van onder andere raadpensionaris Johan de Witt. Paste deze kleding nu beter bij de Gouden of bij de Zilveren Eeuw? Veel leerlingen redeneerden dat de Zilveren Eeuw voor een versobering zorgde, vergetend dat het juist de rijke, protserige regenten uit de achttiende eeuw waren waarop de patriotten destijds zoveel kritiek hadden.

En Vietnam? Vreemd genoeg waren een aantal vragen hier zeer kort geformuleerd en een aantal zeer lang. Dit zorgde (met name aan het eind van het examen) voor een relatief groot verlies van het aantal te behalen punten. Maar er bleven genoeg leuke vragen over. Was dit havo-examen nu echt zo ingewikkeld zoals mijn leerlingen mij wilden doen geloven? Ja en nee. Er zaten vragen bij die - voornamelijk door de lange vraagstelling en ingewikkelde zinsconstructie - voor havo-leerlingen moeilijk waren te maken. Er waren vragen bij die simpel beantwoord konden worden. Drie vragen werden (bijna) letterlijk ook overgenomen in het vwo-examen. Waarom het CITO dat goedkeurt is mij volslagen onduidelijk. Voor het eerst in jaren zaten er in het examen weinig multi-interpreteerbare afbeeldingen. Sterker nog, er waren zelfs ronduit mooie cartoons. De foto van de operatiekamer in de jungle van Noord-Vietnam was fotografisch en informatief zeer mooi. Helaas waren er slechts weinig leerlingen die hierin een voorbeeld zagen van de 'flexibiliteit' van de Vietcong; met name het muskietennet zorgde ervoor dat velen dachten dat het om een perfect gecamoufleerde plaats ging.

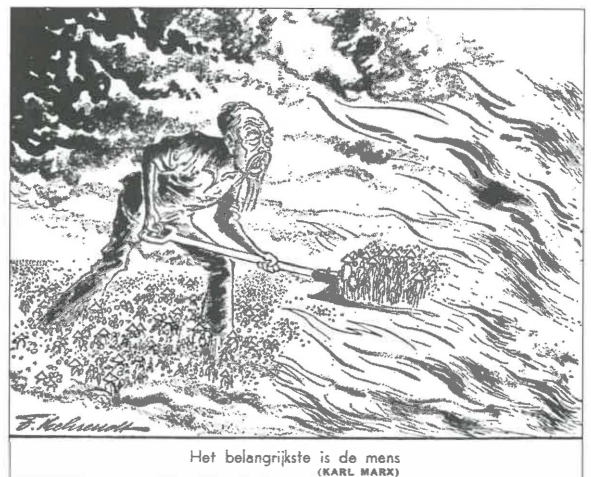
Ben Vriesema

Vwo

Het vwo-examen van 2011 riep net als in voorgaande jaren heftige reacties op bij docenten. De algemene indruk was dat het geen moeilijk examen was, maar wel onevenwichtig: te simpele vragen afgewisseld met 'zeer gekunstelde' vragen. Bij sommige vragen konden de antwoorden alle kanten op; het correctievoorschrift gaf soms heel eenvoudige antwoorden op bewerkelijke vragen, waardoor verwarring ontstond over wat nog goed gerekend mocht worden. Er zou zelfs sprake zijn van 'spelevaren buiten de stofomschrijving'. Mijn indruk is dat het examen wel degelijk veel goede en leuke vragen bevatte, maar dat deze door leerlingen én docenten wel goed moesten worden doorzien om correct te worden gemaakt en nagekeken. Een goede, 'spannende' instapvraag was vraag 1: een volgordevraag met uitgebreide citaten over de Amsterdamse geschiedenis. Maar vraag 3 over de 'Val van Antwerpen' was er een waar de antwoorden ver uiteenliepen, omdat leerlingen nu eenmaal moeilijk in het keurslijf van het correctievoorschrift te dwingen zijn en niet precies volgens de aandachtstreepjes antwoorden. Een echt vreemde vraag was nummer 6, met een tekstbron uit het boek van Sir William Temple over de Republiek: in deze vraag moest aan de hand van het jaar 1609, midden in de Opstand tegen Spanje, de toestand van de Republiek in 1672 worden bepaald. Ten eerste leren de meeste leerlingen dat zo'n afstand tussen de in de bron beschreven gebeurtenissen en de datum van verschijnen de bron niet erg betrouwbaar maakt; ten tweede had de tekst betrekking op een oorlog met heel andere motieven dan die in het Rampjaar door de Republiek werd uitgevochten. Bovendien verscheen het boek pas na het

Rampjaar zelf, een gegeven dat de vraag ook nog misleidend maakt. Het voorgeschreven antwoord is daarom op zijn minst vergezocht. Vraag 22 en 23 over het Tet-offensief gingen vergezeld van prachtige politieke prenten van Opland en Behrendt. Behrendts prent bevat het cynische onderschrift 'Het belangrijkste is de mens', een citaat van Marx, bij de afbeelding van Ho Chi Minh die Vietnamezen in het vuur schept. Helaas is dergelijke brillen aan de meeste leerlingen niet besteed: maar wenigen kwamen tot de conclusie dat Ho geen echt goede communist is als hij zijn mensen opoffert.

Vwo-leerlingen vonden het moeilijk dit cynische onderschrift te duiden.

De meeste vragen waren duidelijk en van voldoende niveau en voor de goede vwo-leerling voldoende uitdagend. Verschillende vaardigheden waren vertegenwoordigd op een manier die nu eens geen grote misverstanden oproep, terwijl toch ook grondige kennis van zaken vereist was. Jammer was dat de korte reproductievragen en de vragen die ook in het havo-examen zijn opgenomen voor vwo inderdaad te simpel waren. De examens gaan met de jaren zeker vooruit, maar helemaal zonder slordigheden lijkt het nog niet te lukken.

Nicole van der Steen